

**Cyngor Ymgynghorol Sefydlog
ar Addysg Grefyddol**

**ADRODDIAD BLYNYDDOL
Gwynedd
Medi 2015 – Awst 2016**

Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
Arwyn Thomas

CYNNWYS

ADRAN 1: CRYNODEB GWEITHREDOL

1.1 Rhagair gan Gadeirydd CYSAG: Cynghorydd E. Selwyn Griffiths

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG GWYNEDD

2.1 Swyddogaeth CYSAG Mewn Perthynas ag Addysg Grefyddol

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

2.3 Pa mor dda yw safonau?

2.4 Ymateb yr Awdurdod Addysg Lleol

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

3.2 Aelodaeth CYSAG Gwynedd 2015-16

3.3 Cyfarfodydd CYSAG a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod adrodd

3.4 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad

3.5 Templed CYSAG Gwynedd ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

3.6 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol

3.7 Cynllun gweithredu CYSAG Gwynedd 2016-17

**ADRAN 1:
CRYNODEB GWEITHREDOL**

Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

1.1 Rhagarweiniad gan y Cadeirydd

**Cynhorydd E. Selwyn Griffiths
Cadeirydd CYSAG Gwynedd, 2015/2016**

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG GWYNEDD

2.1 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

Mae CYSAGau Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed' fel Maes Llafur Cytûn Gwynedd a Môn (2008). Hyd at fis Mawrth 2013, hyrwyddwyd y ddogfen a deunyddiau enghreifftiol gan ymgynghorydd dyniaethau CYNNAL yn ystod cyfnodau hyfforddiant mewn swydd ac mewn ymweliadau i ysgolion. Daeth y gefnogaeth gwricwlaidd i ben ym mis Mawrth 2013.

Prif swyddogaeth CYSAG yw, 'cyngori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1) (a).

2.3 Pa mor dda yw safonau?

Mae CYSAG Gwynedd yn monitro safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- dderbyn crynodeb o hunan arfarniadau ysgolion mewn ymateb i gwestiynau allweddol Fframwaith Arolygu ESTYN;
- ddadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- wirio adroddiadau arolygiadau ESTYN rhag ofn bod cyfeiriad at 'addysg grefyddol' neu 'addoli ar y cyd';
- wahodd athrawon a phenaethiaid i rannu eu harferion da gyda'r aelodau yn y cyfarfodydd tymhorol.

2.3.1 Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion

Ers cyfarfod CYSAG Gwynedd ar 9 Chwefror 2011, penderfynwyd parhau â'r drefn a sefydlwyd eisoes, ac i ofyn i benaethiaid lenwi'r daflen hunan arfarnu ddiwygiedig i fonitro safonau. Mae CYSAG Gwynedd, penaeithiaid ysgolion Gwynedd ac aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi cymeradwyo'r templed a luniwyd mewn ymateb i'r Fframwaith Arolygu Cyffredin (gweler Atodiad 3.5). Mae clerc CYSAG Gwynedd, sy'n swyddog gwella ansawdd addysg cynorthwyol gyda Chyngor Gwynedd, yn gyfrifol am ddsbarthu a chasglu'r hunan arfarniadau. Gofynnir i ysgolion cynradd ac uwchradd gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn pan fydd ESTYN yn arolygu'r ysgol. Cyflwynwyd 13 adroddiad hunan arfarnu i sylw CYSAG Gwynedd yn ystod 2015-16, sef 12% o ysgolion Gwynedd.

	2011-12		2012-13		2013-14		2014-15		2015-16	
	Cynradd	Uwchradd	Cynradd	Uwchradd	Cynradd	Uwchradd	Cynradd	Uwchradd	Cynradd	Uwchradd
Nifer o adroddiadau	9	0	16	1	9	3	14	0	11	2

Cyn 2013, roedd Cwmni CYNNAL wedi llunio canllawiau a phatrymlun ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn cynnig arweiniad i benaethiaid ac athrawon ar sut i fynd ati i gynnal ymarferiad hunan arfarnu a'r math o feini prawf dylent fod yn mesur eu hunain yn eu herbyn. Cyflwynwyd

canllawiau ar gyfer arsylwi gwersi, arfarnu samplau o waith dysgwyr, dadansoddi data, dod i farn ar safonau sgiliau trawsgwricwlaidd, ac ar drafod â disgyblion.

Cyflwynwyd 13 adroddiad hunan arfarnu i sylw CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn. Derbyniwyd adroddiadau gan 11 ysgolion cynradd, yn ystod y flwyddyn: Morfa Nefyn, Beddgelert, Hiracl, Llanaelhaearn, Llanelltyd, Y Traeth, Cymerau, Foelgron, Manod, Nefyn a Pont y Gof. Cyflwynwyd 2 adroddiad gan ysgolion uwchradd: Ysgol Dyffryn Nantlle ac Ysgol y Gader.

Mae'r adroddiadau hunan arfarnu yn gofyn i ysgolion i ymateb i gwestiwn allweddol 1 a 2 o Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN. Mae'r ysgolion yn cyflwyno barn gryno am brif gryfderau cyflawniad y dysgwyr ac yn nodi'r agweddau a fydd yn cael sylw dros y ddwy flynedd nesaf. Maent hefyd yn cyflwyno barn gryno am ansawdd y ddarpariaeth mewn addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Yn sgil y broses o hunan arfarnu safonau, dyfarnodd yr ysgolion y graddau isod:

	Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?				Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol				Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn addoli ar y cyd?			
	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol
Cynradd		11				11			3	8		
Uwchradd		2				1	1				2	
Cyfanswm		13				13	1		3	8	2	

Roedd llawer o'r adroddiadau hunan arfarnu yn ymateb i ofynion CYSAGau Gwynedd a Môn trwy gyflwyno sylwadau arfarnol oedd yn seiliedig ar dystiolaeth bendant. Nododd bron bob un pennaeth bod yr ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd. Yn yr enghreifftiau gorau roedd y sylwadau yn feintiol ac yn fesuradwy ac yn cyfeirio at ofynion y Maes Llafur Cytûn.

Pa mor dda yw'r deilliannau mewn addysg grefyddol?

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis:

- bod bron pob disgybl yn gwneud cynnydd cyson dda mewn gwersi addysg grefyddol gyda nifer dda yn gwneud cynnydd rhagorol (Morfa Nefyn)
- bod y disgyblion yn ymwybodol o arferion gwahanol grefyddau. (Y Traeth)
- bod bron bob un o'r disgyblion yn gallu disgrifio a thrafod prif nodweddion defodau, gwyliau a dathliadau crefyddol. (Beddgelert)
- disgyblion yn gallu defnyddio sgiliau ymholi ac ymchwilio yn hyderus i ddarganfod gwybodaeth benodol. (Hiracl)
- bod y disgyblion yn gallu trafod materion megis cyfiawnder a thegwch yn effeithiol, (Llanaelhaearn a Cymerau)
- bod y disgyblion yn meddu ar wybodaeth dda o straeon o'r Beibl ac o neges Efengyl Iesu Grist. (Foelgron)
- bod y rhan fwyaf o ddisgyblion Cyfnod Sylfaen a'r mwyafrif o ddisgyblion CA2 yn gallu defnyddio ystod o eirfa grefyddol addas. (Llanelltyd)
- bod disgyblion yr ysgol yn gwybod llawer o straeon crefyddol ac yn gallu disgrifio sut y mae pobl yn ymarfer eu ffydd. (Cymerau)
- bod y rhan fwyaf o'r dysgwyr CS yn gallu galw i gof ac ymateb i greddau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn dda ac yn gallu awgrymu mewn termau syml pam bod rhai

agweddau ar grefyddol yn bwysig i rai pobl, e.e. wrth ymdrin â'r thema 'Dathliadau'. (Manod)

- bod y rhan fwyaf o ddysgwyr, erbyn brig CA2, yn gallu trafod cwestiynau sy'n codi o'u profiadau eu hunain, y byd o'u cwmpas ag agweddau ar grefydd, gan gynnig eu barnau eu hunain, e.e. wrth ymdrin â'r thema 'Dathliadau'. (Manod)
- bod bron bob dysgwr yn gallu cyfeirio yn benodol at y ffyrdd y mae crefydd yn effeithio ar fywyd credinwyr. Enghraifft o hyn yw'r ffordd y mae gwahanol grefyddau yn dweud diolch, e.e. diolchgarwch i'r Cristnogion, Eid-ul-fitr mewn Islam a Sukkot i'r Iddewon. Mae'r rhan fwyaf o'r dysgwyr hefyd yn dechrau nodi'r tebygrwydd a'r gwahaniaethau rhwng crefyddau. (Nefyn)
- bod lleiafrif o'r disgyblion yn gallu gwneud cysylltiadau rhwng credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol gan ddisgrifio'r effaith ar fywydau credinwyr ac yn nodi'r hyn sy'n debyg ac yn wahanol o fewn eu crefyddau. (Pont y Gof)
- bod bron bob un o ddisgyblion CA3 wedi gwneud y cynnydd disgwylidig yn ystod y cyfnod allweddol a bod 60% o'r disgyblion TGAU wedi llwyddo i dderbyn graddau A*/A. Mae adroddiadau craffu ar lyfrau yn nodi bod gan y disgyblion ddealltwriaeth dda o'r pwnc. (Ysgol Dyffryn Nantlle)
- y cynnydd yn nifer o fechgyn CA3 sy'n cyflawni nodweddion y lefelau uwch mewn addysg grefyddol a pherfformiad treigl cyson da iawn yn yr arholiad TGAU. (Y Gader)

Ymhlith yr agweddau a fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flwyddyn nesaf, roedd ysgolion yn nodi'r angen i:

- ddatblygu gallu disgyblion y Cyfnod Sylfaen i holi cwestiynau a mynegi barn. (Beddgelert)
- ddatblygu medrau ysgrifennu estynedig mewn addysg grefyddol. (Hirael a Manod)
- sicrhau cysondeb yn safon y gwaith ysgrifennu estynedig mewn addysg grefyddol ar draws yr ysgol. (Y Traeth)
- ddatblygu gwybodaeth am grefyddau gwahanol gan ganolbwyntio ar ddysgu am negeseuon crefyddau ar sut i fyw yn dda. (Llanaelhaearn a Cymerau)
- cynyddu'r nifer o ddisgyblion sydd yn cyflawni gofynion L5 Addysg Grefyddol erbyn diwedd CA2. (Llanelltyd a Nefyn)
- parhau i annog y disgyblion ddefnyddio geiriau grefyddol mewn modd addas. (Pont y gof)
- wella cyfraniad llafar y disgyblion mewn gwersi ac atebion estynedig disgyblion CA3. (Dyffryn Nantlle)
- sicrhau bod disgyblion targed L7 yn cyflawni eu potensial. (Y Gader)

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn addysg grefyddol?

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis:

- Yr ardaloedd arbennig sy'n cael eu creu yn y dosbarthiadau i gyd-fynd gyda'r themâu dosbarth, e.e. Bwrdd y Seder, lle bydd y plant yn chwarae rôl ac yn ail greu'r dathliad Iddewig. (Morfa Nefyn)
- bod y cynlluniau dysgu yn sicrhau dilyniant a datblygiad yn sgiliau addysg grefyddol y disgyblion. (Beddgelert)
- bod yr ysgol yn manteisio ar gefndiroedd ethnig amrywiol disgyblion yr ysgol er mwyn dysgu am gredoau eraill. (Hirael)

- bod y Cwricwlwm Cymreig yn cael sylw da, e.e. cyfraniad yr Esgob William Morgan a Mari Jones i Gristnogaeth yng Nghymru. (Hirael)
- bod yr athrawon yn paratoi gwersi diddorol, e.e. ymweliadau i fannau addoli lleol, defnyddio arteffactau crefyddol. (Llanaelhaearn)
- gwybodaeth drylwyr ac arbenigedd yr athrawes sy'n addysgu holl ddisgyblion CA2. (Y Traeth)
- bod ymweliadau amrywiol yn cyfoethogi profiadau'r plant, e.e. ymweliad blynyddol i Goleg y Bala i ddysgu am y Pasg. (Cymerau a Foelgron)
- bod rhoi sylw i gwestiynau mawr wedi bod yn gyfrwng da i sicrhau datblygiad pendant iawn yn sgiliau ymholi'r dysgwyr. (Manod a Phont y Gof)
- bod addysg grefyddol yn datblygu medrau meddwl disgyblion y Cyfnod Sylfaen a CA2. (Nefyn)
- bod arsylwadau gwersi a gwaith dysgwyr yn dangos safonau uchel mewn addysg grefyddol ar draws bob oedran. (Nefyn)
- arsylwadau gwersi yn dangos bod ansawdd yr addysgu yn dda mewn addysg grefyddol. (Dyffryn Nantlle).
- system olrhain cynnydd sy'n sicrhau bod pob disgybl yn ymwybodol o'i radd targed mewn addysg grefyddol. (Y Gader).

Ymhlith yr agweddau fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flwyddyn nesaf mae'r ysgolion yn nodi'r angen i:

- ymweld ag adeiladau crefyddol fel y Mosg ym Mangor (Morfa Nefyn)
- barhau i adnabod meini prawf llwyddiant addas ac i fyfrio ar y dysgu. (Beddgelert a Phont y Gof)
- sicrhau bod gofynion Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd wedi eu plethu'n fwriadus i'r cynlluniau gwersi/gwaith. (Hirael a Chymerau)
- sicrhau digon o adnoddau ac arteffactau i addysgu'r plant am gredoau ac arferion eraill, (Llanaelhaearn, Cymerau, Nefyn a Phont y Gof)
- sicrhau fod defnydd cyson o TGCh ar draws yr ysgol er mwyn datblygu dealltwriaeth a gallu disgyblion wrth ymdrin â phynciau ac agweddau crefyddol. (Llanelltyd)
- ddatblygu gwybodaeth, dealltwriaeth ac arbenigedd pob aelod o staff mewn addysg grefyddol. (Y Traeth)
- cydweithio gydag ysgolion eglwysig eraill er mwyn trafod arfer dda a rhannu arbenigeddau. (Foelgron)
- ddatblygu rhifedd trwy addysg grefyddol. (Manod)
- barhau i gynllunio gweithgareddau amrywiol a gwahaniaethol er mwyn sicrhau bod y gwaith addysg grefyddol yn cynnig y lefel her briodol ar gyfer pob disgybl. (Nefyn)
- barhau i gynnig gweithgareddau addysg grefyddol yn yr ardal tu allan. (Pont y Gof)
- barhau i ddatblygu tasgau heriol ac ymestynnol ar gyfer y disgyblion mewyn galluog ymhob dosbarth. (Pont y Gof)
- ddatblygu mwy o dasgau llafar, rhifedd a TGCh mewn addysg grefyddol a chryfhau'r ddarpariaeth statudol yng Nghyfnod Allweddol 4. (Dyffryn Nantlle)
- gynllunio mwy o dasgau estynedig a gwaith ymchwilio ar gyfer disgyblion CA4. (Y Gader)

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Roedd bron bob ysgol yn cydymffurfio â'r gofynion statudol.

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis:

- bod naws ysbrydol arbennig i'r sesiynau addoli ar y cyd boreol ac mae'r plant yn cyfrannu'n effeithiol trwy rannu teimladau a dweud gweddi o'r galon. Maent yn cael cyfleoedd i ddysgu crefyddau amrywiol er mwyn dangos parch ac empathi at eraill. (Morfa Nefyn)
- bod bron pob disgybl yn cymryd rhan yn y gwasanaethau thematig, e.e. *masnach deg, gofalu am anifeiliaid*. Mae eu sgiliau llefaru a darllen yn dda a'i sgiliau gwranddo ar eraill yn dda iawn. Maent bob amser yn dangos parch tuag at eraill wrth wrando ac yn ymateb yn hyderus i'r oedolion. (Beddgelert)
- y sylw da a roddir i foesoldeb, storïau crefyddol, dathliadau'r flwyddyn a digwyddiadau cyfredol, (Hirael)
- ymweliadau rheolaidd gan y gweinidog lleol a chriw 'Agor y Llyfr' o'r eglwys leol gan fod hyn yn cyfoethogi datblygiad ysbrydol y disgyblion. (Llanelltyd)
- dealltwriaeth dda'r disgyblion mewn ysgol eglwys, o natur addoli, y ffydd, y traddodiadau ac arferion Cristnogol (Foelgron)
- bod adroddiad monitro addoli ar y cyd gan y llywodraethwyr/rhieni yn dangos bod ansawdd yr addoli ar y cyd yn dda iawn. (Manod)
- bod yr athrawon yn cynllunio sesiynau addoli ar y cyd effeithiol a bywiog yn y dosbarthiadau. (Nefyn)
- sesiynau addoli ar y cyd sy'n gwneud cyfraniad arwyddocaol at ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithas a diwylliannol y plant. (Pont y Gof)
- agwedd gadarnhaol y mwyafrif o ddisgyblion parthed cymryd rhan mewn addoli ar y cyd. (Y Gader)

Ymhlith y materion a fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flynedd nesaf mae:

- sicrhau cyfleoedd i ddisgyblion fyfyrïo ar ddiwedd gwasanaeth o addoliad. (Hirael)
- sicrhau gwell strwythur i'r cyfnodau addoli ar y cyd a gynhelir yn y dosbarthiadau a darparu mwy o gyfleoedd i ganu crefyddol yn y sesiynau addoli torfol. (Llanaelhaearn a Chymerau)
- sicrhau bod staff newydd yn cydymffurfio a'r drefn o gynnal sesiwn addoli ar y cyd boreol yn y dosbarth pan nad oes sesiwn addoli ar y cyd torfol. (Y Traeth)
- sicrhau cyfleoedd i ddisgyblion B5/6 i lunio arfarniad byr o'r sesiynau addoli ar y cyd gan ganolbwyntio ar effaith yr addoli ar y cyd. (Foelgron)
- buddsoddi mewn bwrdd gwyn rhyngweithiol yn y neuadd er mwyn arddangos clipiau fideo i hyrwyddo safonau'r sesiynau addoli ar y cyd. (Manod)
- sicrhau fod cyfrifoldebau wedi eu rhannu a'r holl staff yn deall eu cyfrifoldebau mewn perthynas ag addoli ar y cyd. (Pont y Gof)
- angen gwella ansawdd y gwasanaethau ysgol gyfan yn CA3 a CA4. (Dyffryn Nantlle)
- gwella'r ddarpariaeth ar gyfer sesiynau addoli ar y cyd dyddiol yn y dosbarthiadau ac yn dorfol. Bydd angen monitro bod pob dosbarth yn cael cyfle dyddiol i addoli ar y cyd. (Y Gader).

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Datblygu gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau rheolaethol cydlynwyr ac arweinyddion pwnc;
- Sicrhau bod ysgolion yn cael mynediad at ganllawiau ac arferion da a fyddai'n gwella deilliannau addysg grefyddol eu disgyblion ac ansawdd yr addysg grefyddol.

2.3.2 Asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol yn y sector uwchradd

Asesiadau athrawon: Addysg Grefyddol CA3

Mae adrannau yn dod i farn am gyflawniad disgyblion ar sail gwaith y flwyddyn, tasgau asesu a phrofion ac yn defnyddio canfyddiadau'r rhaglen safoni genedlaethol (2010-12) a chanllawiau Llywodraeth Cymru i'w cynorthwyo:

- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng Nghyfnodau Allweddol 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)

Nid yw Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru yn casglu canlyniadau CA3 Addysg Grefyddol felly nid oes modd cymharu perfformiad ysgolion uwchradd Gwynedd gydag ysgolion eraill ar draws Cymru. Mae CYNNAL yn casglu data perfformiad CA3 ar ran awdurdodau Môn (M), Gwynedd (G) a Chonwy (C).

Blwyddyn	Ysgolion M+G+C*	Disgyblion		%L5+		%L6+		%L7+	
		Gwynedd	M+G+C	Gwynedd	M+G+C	Gwynedd	M+G+C	Gwynedd	M+G+C
2015	5(5)+13(14)+0(0)	1,142	1,790	94.0		60.9		24.8	
2014	5(5)+11(14)+0(0)	1,048	1,659	94.0	91.7	61.6	55.3	21.0	19.6
2013	5(5)+5(14)+1(7)	462	1,242	93.5	88.7	68.4	52.3	24.9	18.2
2012°	5(5)+13(14)+4(7)	1,265	2,577	87.0	82.7	51.2	43.2	16.4	12.5
2011	3(5)+11(14)+2(7)	1,150	1,773	81.8		40.7		12.5	

* Erbyn Hydref 2015 roedd 13 allan o 14 ysgol yng Ngwynedd wedi cyflwyno data perfformiad CA3, 5 allan o 5 ysgol uwchradd ym Môn. Nid oedd yr ysgolion arbennig wedi cyflwyno asesiadau athrawon ar gyfer addysg grefyddol. Nid yw CYNNAL wedi casglu data perfformiad ysgolion Conwy ers 2013.

° Daeth y broses o gymedroli portffolios addysg grefyddol i ben yn Haf 2012, felly gellid tybio bod cysondeb yn nealltwriaeth yr ysgolion o'r lefelau cyrhaeddiad.

- Cyflwynodd 13 o ysgolion uwchradd Gwynedd data asesiadau athrawon o gyrhaeddiad eu disgyblion ar ddiwedd CA3: Dyffryn Ogwen, Dyffryn Nantlle, Brynrefail, Eifionydd, Y Gader, Uwchradd Tywyn, Y Berwyn, Ardudwy, Y Moelwyn, Friars, Tryfan, Syr Hugh Owen, Glan y Môr.
- Nid yw CYNNAL wedi derbyn data perfformiad CA3 oddi wrth: Botwnnog.
- Aseswyd 1,142 o ddisgyblion CA3 yn Haf 2015.

- **Lefel5+: Da.** Cyflawnodd 94% o ddisgyblion CA3 Gwynedd Lefel 5+ mewn Addysg Grefyddol, sy'n gyson â chanlyniadau 2014. Mae'r ganran a dderbyniodd Lefel 5+ yn amrywio o 87.9% i 98%;
- **Lefel 6+: Digonol.** Cyflawnodd 60.9% o ddisgyblion CA3 Gwynedd Lefel 6 mewn Addysg Grefyddol, sy'n 0.7% llai nag yn 2014, ond yn 7.5% yn is na'r canlyniadau 2013. Mae'r ganran a dderbyniodd Lefel 6+ yn amrywio o 31.5% i 77.2%.
- **Lefel 7+: Da iawn.** Cyflawnodd 24.8% o ddisgyblion CA3 Gwynedd Lefel 7+ mewn Addysg Grefyddol, sy'n 3.8% yn fwy nag yn 2014. Dyfarnwyd Lefel 7 i ddisgyblion ymhob ysgol ac mae'r canran yn amrywio o 13% i 36.7%
- Dyfarnwyd Lefel 3 neu is i ddisgyblion mewn 2 ysgol.
- Roedd 25 disgybl (2.2%) yng Ngwynedd yn deilwng o L8 mewn addysg grefyddol.

Canlyniadau TGAU: Astudiaethau Crefyddol (cwrs llawn)

Mae'r data yn cynrychioli disgyblion oedd yn 15 oed neu'n hŷn yn Ionawr 2014.

	Nifer o ysgolion	Nifer o ymgeiswyr			% Rhagoriaeth			% L2			% L1			Sgôr cyfartalog y pwnc		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2015	12	117	262	371	20.5	39.7	33.8	65.0	83.6	77.8	99.1	100.0	99.7	40	46	44
2014	12	111	220	331	27.9	40.0	36.0	71.2	80.9	77.6	100.0	100.0	100.0	42	46	45
2013	12	126	262	388	38.9	46.6	44.1	79.4	84.7	83.0	100.0	100.0	100.0	45	47	46
2012	10	113	190	303	37.2	44.7	41.9	76.1	83.2	80.5	100.0	100.0	100.0	44	46	45
2011	12	128	266	394	24.2	41.7	36.0	62.5	75.9	71.6	99.2	96.2	97.2	40	43	42
2010		42	97	139	14.3	36.1	29.5	61.9	90.7	82.0	92.9	99.0	97.1	36	42	40

Nid yw sgôr cyfartalog y disgyblion yn eu pynciau eraill ar gael i GYSAG Gwynedd. O ganlyniad mae'n amhriodol i gymharu perfformiadau ysgolion. Fodd bynnag, mae adrannau Addysg Grefyddol yn gallu cael mynediad i ddata sy'n dangos sut mae'r ymgeiswyr wedi perfformio mewn cwestiynau unigol ac mewn pynciau eraill. Fe'u cynghorir i ddefnyddio'r wybodaeth hyn yn eu hunan arfarniad.

Canlyniadau da

- 371 ymgeisydd o 12 ysgol yng Ngwynedd sy'n 40 yn fwy nag yn 2014. Sgôr cyfartalog y pwnc yw 44, un pwynt llai na llynedd. Nid oes ymgeiswyr o Ysgol Uwchradd Tywyn. Mae ymgeiswyr Ysgol Ardudwy yn teithio i Ysgol Eifionydd er mwyn dilyn cwrs TGAU.
- Mae'r nifer o ddisgyblion mewn dosbarthiadau yn amrywio o 10 disgybl mewn un ysgol i 143 mewn ysgol arall.
- 33.8% o'r ymgeiswyr yn derbyn graddau A*/A (rhagoriaeth) sy'n 2.2% yn llai na llynedd. 77.8% o ymgeiswyr yn ennill cymhwyster level 2 (A*- C), sy'n 0.2% yn fwy na llynedd.
- Mae 99.7% ymgeisydd wedi derbyn cymhwyster Lefel 1.
- Mae mwy o ferched na bechgyn yn dewis Astudiaethau Crefyddol fel opsiwn TGAU (B 117 : G 262).
- Mae canlyniadau'r merched yn rhagori ar ganlyniadau'r bechgyn. Mae sgôr cyfartalog y merched yn 46 mewn cymhariaeth a sgôr cyfartalog y bechgyn o 40. Mae +8 yn cynrychioli gradd TGAU. Mae canlyniadau L2 eleni yn awgrymu bod y bwlch (18.6%) rhwng safonau'r

bechgyn a'r merched wedi cynyddu am y drydedd flwyddyn yn olynol. Mae'r bwlch rhwng y ganran o fechgyn a genethod sy'n cyflawni Rhagoriaeth yn 19.2% sy'n uwch na'r bwlch yn 2014 (12.1%), 2013 (7.7%) a 2012 (7.5%).

Canlyniadau TGAU: Astudiaethau Crefyddol (cwrs byr)

Mae'r data yn cynrychioli disgyblion oedd yn 15 oed neu'n hŷn yn Ionawr 2014. Mae'r disgyblion hyn wedi penderfynu hawlio eu pwyntiau am y cwrs byr TGAU yn hytrach na pharhau gyda'u hastudiaethau am ail flwyddyn.

	Nifer o ysgolion	Nifer o ymgeiswyr			% Rhagoriaeth			% L2			% L1			Sgôr cyfartalog y pwnc		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2015	4	56	51	107	3.6	13.7	8.4							15	17	16
2014	7	122	168	288	25.4	40.4	34.0							23	26	25
2013	9	145	253	398	0.0	0.0	0.0	71.0	79.1	76.1	97.2	97.6	97.5	21	23	22
2012	3	17	38	55	0.0	0.0	0.0	58.8	84.2	76.4	100.0	100.0	100.0	18	22	20
2011	6	121	134	255	0.0	0.0	0.0	46.3	67.2	57.3	100.0	100.0	100.0	18	21	19
2010		223	323	546	0.9	3.7	2.6	62.8	82.4	74.4	100.0	100.0	100.0	22	25	23

Nid yw sgôr cyfartalog mewn pynciau eraill yr ymgeiswyr ar gael i GYSAG Gwynedd. O ganlyniad mae'n amhriodol i gymharu perfformiadau ysgolion. Fodd bynnag, mae adrannau AG yn gallu cael mynediad i'r data hyn. Fe'u cynghorir i ddefnyddio'r data hyn yn eu hunan arfarniadau adran.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Annog adrannau uwchradd i ymateb unrhyw negeseuon a amlygir yn sgil dadansoddi data perfformiad mewnol ac allanol ysgolion.
- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol yn cael mynediad i arweiniad pynciol bwrdd arholi CBAC a hwyluso cyfleoedd iddynt gydweithio dan arweiniad yr athrawon arweiniol, wrth ymateb i fanylebau yr arholiadau TGAU a Safon Uwch newydd;
- Hwyluso cymunedau dysgu proffesiynol i athrawon addysg grefyddol er mwyn rhannu arferion da, cyd arsylwi gwersi, cyd graffu ar lyfrau neu sefydlu partneriaethau ystyrlon gyda'u cydweithwyr yn y sector gynradd.

2.3.3 Adroddiadau arolygu ESTYN

Craffwyd ar ddarnau perthnasol o 16 adroddiad arolygu ESTYN yn ystod y flwyddyn, 15 ysgol gynradd ac un ysgol uwchradd:

Ysgol	Dyddiad	Gofal cymorth ac arweiniad (2.3) <i>A oes cyfeiriad at: datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol?</i>	Gofal cymorth ac arweiniad (2.3) <i>A oes cyfeiriad at: addoli ar y cyd?</i>	Profiadau dysgu (2.1) <i>A oes cyfeiriad at: Addysg Grefyddol?</i>	Gweithio mewn partneriaeth (3.3) <i>A oes cyfeiriad at gymunedau crefyddol lleol?</i>
Y Traeth	03.15	✓	✓	✓ ₁	✗
Llanaelhaearn	04.15	✓	✓ ₂	✗	✓
Llanrug	06.16	✓	✗	✓	✗
Llanelltyd	06.15	✓	✓	✗	✓
Hirael	06.15	✓	✗	✓	✗
Beddgelert	06/15	✓	✗	✓	✓
B Morfa Nefyn	09/15	✓	✓ ₃	✓	✓
Foel Gron ₄	10/15	✓	✓	✓	✓
Garndolbenmaen	11/15	✓	✓ ₃	✓	✗
Pont y Gof	12/15	✓	✓ ₃	✓	✗
Cymerau	01/16	✓	✓ ₃	✓	✗
Nefyn	01/16	✓	✓ ₃	✓	✗
Syr Hugh Owen	02/16	✓	✗	✗	✗
Manod	02/16	✓	✓ ₃	✓	✗
Llanllechid	03/16	✓	✓ ₃	✓	✗
Craig y Deryn	03/16	✓	✗	✓	✓

1. Mae'r adroddiad yn cyfeirio at y "cyfleoedd i ddysgu am gredoau pobl o wahanol ddiwylliannau...".
2. Mae'r adroddiad yn cyfeirio at 'wasanaethau ysgol gyfan' yn hytrach nag addoli ar y cyd.
3. Mae'r adroddiad yn cyfeirio at gyfnodau o 'gyd-addoli' yn hytrach nag addoli ar y cyd.
4. Ysgol sydd dan Reolaeth Wirfoddol yr Eglwys yng Nghymru.

Mae'r adroddiadau yn nodi bod:

- rhan fwyaf o'r ysgolion yn hyrwyddo datblygiad cymdeithasol, moesol, ysbrydol a diwylliannol yn ysgol yn dda,
- gan yr ysgolion gynlluniau gwaith addas sy'n ymateb yn briodol i ofynion y maes llafur cytûn ar gyfer addysg grefyddol.
- gallu disgyblion Ysgol Babanod Morfa Nefyn i fyfyrion yn ystod y cyfnodau addoli ar y cyd yn 'nodwedd arbennig'.
- chwech o'r ysgol wedi meithrin partneriaethau buddiol gyda chymunedau crefyddol lleol.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

-

2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae Mrs. Mai Bere, swyddog gwella ansawdd addysg cynorthwyol Cyngor Gwynedd yn sicrhau bod arweiniad ac argymhellion CYSAG Gwynedd yn cael eu trosglwyddo i benaethiaid yr ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae Cyngor Gwynedd yn comisiynu'r GwE (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion) i gefnogi cyfarfodydd CYSAGau Gwynedd ac i gynrychioli CYSAG Gwynedd mewn cyfarfodydd rhanbarthol a chenedlaethol.

Lluniwyd cynllun gweithredu ar gyfer CYSAG Gwynedd yn amlinellu pedair blaenoriaeth ar gyfer 2015-17 (**gweler atodiad 3.7**). Mae'r blaenoriaethau yn codi o adroddiad blynyddol 2014-15 ac o drafodaethau'r flwyddyn hon. Fodd bynnag, mewn cyfnod o doriadau cyllidol, nid oes bellach gwasanaeth ymgynghorol lleol sy'n gallu cynnig cefnogaeth neu hyfforddiant i athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol ac mae'n her gynyddol i CYSAGau i allu cynghori a chefnogi ysgolion.

Blaenoriaeth 1: Datblygu arweinyddiaeth dda ym maes addysg grefyddol ac addoli ar y cyd

Blaenoriaeth 2: Dyfodol Llwyddiannus (Argymhellion Donaldson) ac Addysg Grefyddol

Blaenoriaeth 3: Cefnogi athrawon uwchradd wrth gyflwyno manyleb TGAU newydd.

Blaenoriaeth 4: Hwyluso Addoli ar y Cyd o ansawdd

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod yr ymgynghorydd her yn cynnig gweithdai tymhorol er mwyn cynnig arweiniad i gydlynwyr pwnc wrth iddynt hunan arfarnu addysg grefyddol ac addoli ar y cyd yn eu hysgolion.
- Ymateb i flaenoriaethau cynllun gweithredu 2016-16

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi a dosbarthu canllawiau i gefnogi athrawon addysg grefyddol:

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

Yn ystod 2014-15, comisiynwyd yr Athro Graham Donaldson i gynnal adolygiad annibynnol o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru. Mae CYSAG Gwynedd wedi cyfrannu at y broses ymgynghorol, y 'Sgwrs Fawr' ac wedi trafod argymhellion y ddogfen 'Dyfodol Llwyddiannus' a gyhoeddwyd yn Chwefror 2015. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn cael ei chynrychioli ar y Grŵp Rhanddeiliaid Strategol Llywodraeth Cymru ac mae'r Panel Ymgynghorol Addysg Grefyddol

(PYCAG) wedi cynnal cyfarfod yn ystod y flwyddyn gyda chynrychiolwyr o Adran Cwricwlwm Llywodraeth Cymru wrth iddynt gefnogi'r ysgolion arloesol a datblygu Cwricwlwm i Gymru. Mae Miss Bethan James, yr Ymgynghorydd Her (GwE) sy'n cefnogi CYSAGau Gwynedd a Môn yn cydweithio gydag aelodau PYCAG er mwyn cynorthwyo athrawon i baratoi at y cwricwlwm newydd.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol yn ymwybodol o'r canllawiau sydd ar gael ac yn gweithredu ar yr arweiniad;
- Annog athrawon addysg grefyddol Gwynedd ac aelodau CYSAG Gwynedd i gyfrannu'n llawn at unrhyw adolygiad o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu;

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

Mae CYSAG Gwynedd yn argymhell yr adnoddau canlynol i athrawon addysg grefyddol a phenaethiaid ysgolion yr ardal:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (2011)

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol uwchradd yn ymwybodol o gasgliadau ac yn gweithredu ar argymhellion adroddiad ESTYN.

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

Nodir yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig y dylai'r Awdurdod Addysg weithio gyda'i ChYSAG i gadw llygad ar ddarparu addoli ar y cyd dyddiol ac ystyried gydag ef unrhyw gamau y gellid eu cymryd i wella darpariaeth o'r fath.

Rhaid i'r addoliad fod "yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad". Mae'r weithdrefn "penderfynu" yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol lle nad ydynt yn briodol.

- Mae aelodau CYSAG ac ysgolion Gwynedd wedi derbyn canllawiau addoli ar y cyd:
 - 'Arweiniad atodol ar arolygu addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Mehefin 2008);
 - Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2013).

- Mae CYSAG Gwynedd yn monitro safonau addoli ar y cyd trwy dderbyn a thrafod hunan arfarniad ysgolion yn ystod y cyfarfodydd.
- Mae CYSAG Gwynedd yn argymhell bod ysgolion yn defnyddio amrediad o adnoddau er mwyn darparu sesiynau addoli ar y cyd ystyrlon i'w disgyblion:
 - Safle Moodle CYNNAL: canllawiau, amserlen enghreifftiol, rhestr o lyfrau a gwefannau defnyddiol, deunyddiau enghreifftiol gan ysgolion cynradd yr ardal.
 - Gwasanaeth misol Cymorth Cristnogol. Mae'r Awdurdod yn dosbarthu'r adnoddau misol i bob ysgol gynradd, uwchradd ac arbennig ym Gwynedd.

Gan fod y gefnogaeth ymgynghorol i addysg grefyddol wedi gorffen ym mis Mawrth 2013 mae aelodau CYSAGau Gwynedd a Môn wedi ystyried dulliau amgen o gyflawni eu dyletswyddau i fonitro safonau a chynghori'r awdurdod addysg. Dosbarthwyd holiadur i aelodau CYSAG Gwynedd (13.06.13) ac ymatebodd deg aelod. Mae'r dadansoddiad (23.10.13) yn dangos bod:

- llawer o aelodau CYSAG Gwynedd yn teimlo'n hyderus yn eu dealltwriaeth o ofynion statudol addoli ar y cyd mewn ysgolion;
- tua hanner o'r aelodau yn barod i ymweld â sesiwn/sesiynau addoli ar y cyd mewn sampl o ysgolion pob tymor. Derbyniwyd enwau 4 aelod

Penderfyniadau

Ni chafwyd cais gan unrhyw ysgol am benderfyniad mewn perthynas ag addoli ar y cyd.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio â'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd;
- Annog ysgolion i wahodd aelodau o CYSAG Gwynedd i fynychu sesiynau addoli ar y cyd yn ysgolion y sir.
- Sicrhau bod ysgolion ac aelodau CYSAG yn derbyn copïau o 'Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN), a 'Canllawiau ynglyn ag addoli ar y cyd' (Cymdeithas CYSAGau Cymru);

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

Sefydlwyd CYSAG gan Bwyllgor Addysg Gwynedd yn 1996 i gynnwys:

Cristnogion a Chrefyddau Eraill, sef

- Yr Eglwys Fethodistaidd
- Undeb Bedyddwyr Cymru
- Eglwys Bresbyteraidd Cymru
- Yr Eglwys yng Nghymru
- Undeb yr Annibynwyr
- Yr Eglwys Gatholig

Athrawon, sef,

- Cymdeithas y Prifathrawon (SHA)
- Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
- Cymdeithas yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawon (NASUWT)
- Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
- Cymdeithas yr Athrawon a'r Darlithwyr (ATL)
- Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)

Aelodau etholedig

3.2 Aelodaeth CYSAG Gwynedd 2015-16

Cynrychiolwyr yr Enwadau Crefyddol

Yr Eglwys Fethodistaidd

Undeb Bedyddwyr Cymru

Eglwys Bresbyteraidd Cymru

Yr Eglwys yng Nghymru

Undeb yr Annibynwyr

Yr Eglwys Babyddol

Disgwyl enwebiad

Mrs Elizabeth Roberts

Dr. W Gwyn Lewis

Parch Robert Townsend

Mr Cynrig Hughes

Mrs Eirian Bradley Roberts

Cynrychiolwyr Undebau'r Athrawon

Cymdeithas Arweinwyr Ysgolion a Cholegau (ASCL)

Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)

Cymdeithas yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawesau (NASUWT)

Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)

Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)

Cymdeithas Athrawon a Darlithwyr (ATL)

Mrs Alwen Watkin (Ysgol Eifionydd)

Mrs Catherine Davey (Ysgol Llanystumdwy)

Mrs Miriam Amlyn (Ysgol Eifionydd)

Ms Heledd Owen (Ysgol Friars)

disgwyl enwebiad

disgwyl enwebiad

Cynrychiolwyr yr Awdurdod Addysg Lleol

Cynghorydd Annwen Daniels

Cynghorydd Selwyn Griffiths (Cadeirydd)

Cynghorydd Gwenno Glyn

Sedd wag

Cynghorydd Tom Ellis

Cynghorydd Jean Forsyth

I Dilwyn Lloyd

Plaid Cymru

Plaid Cymru

Plaid Cymru

Plaid Cymru

Annibynnol

Annibynnol

Llais Gwynedd

Aelodau Cyfetholedig (heb bleidlais)

Mr Rheinallt Thomas

Mr Gwyn Rhydderch

Parch Aled Davies

Swyddogion

Mr Arwyn Thomas

Mrs Mai Bere

Miss Bethan James

Mrs Glynda O'Brien

Pennaeth Adran Addysg Gwynedd

Swyddog Addysg a chlerc CYSAG Gwynedd

Ymgynghorydd Her GwE

Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu

3.3 Cyfarfodydd CYSAG 2015-16

Mae dyddiadau'r cyfarfodydd ar gael ymlaen llaw trwy gysylltu â Chlerc CYSAG. Yn ystod 2015 – 2016, cyfarfu CYSAG Gwynedd ar dri achlysur:

20 Tachwedd 2015
10 Chwefror 2016
10 Mehefin 2016

Trafodwyd y materion canlynol ac ymhelaethir ar rai ohonynt yng nghorff yr adroddiad hwn:

a) Cyfarfod 20 Tachwedd 2015

- Adroddiad blynyddol (drafft) CYSAG Gwynedd 2014/2015
- Hunan arfarniadau ysgolion: Babanod Morfa Nefyn, Beddgelert, Hiracl, Llanaelhaearn, Llanelltyd, Y Traeth, Dyffryn Nantlle, Y Gader.
- Safonau addysg grefyddol: asesiadau athrawon ac arholiadau allanol
- Cynlluniau Llywodraeth Cymru o fewn Addysg Grefyddol
- Cynllun Datblygu drafft CYSAG Gwynedd 2015-16
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno cofnodion cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Mehefin yn yr Wyddgrug, Sir Fflint.

b) Cyfarfod 10 Chwefror 2016

- Adroddiad Blynyddol drafft CYSAG Gwynedd 2014-15
- Hunan arfarniadau ysgolion: Babanod Morfa Nefyn, Beddgelert, Hiracl, Llanaelhaearn, Llanelltyd, y Traeth, Dyffryn Nantlle, y Gader.
- Safonau addysg grefyddol: asesiadau athrawon ac arholiadau allanol
- Cynlluniau Llywodraeth Cymru o fewn Addysg Grefyddol
- Astudiaethau Crefyddol TGAU
- Cynllun Gweithredu CYSAG 2015-16
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno papurau o'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Mehefin 2015 yn Yr Wyddgrug, Sir Fflint ac ar 25 Tachwedd 2015 yng Nglyn Ebwy.

c) Cyfarfod 15 Mehefin 2016

- Hunan arfarniadau ysgolion: Babanod Morfa Nefyn, Cymerau, Foelgron, Manod, Nefyn, Pont y Gof
- Cynlluniau Llywodraeth Cymru ar addysg grefyddol
- Addysg Grefyddol a'r Fagloriaeth
- Diweddariad gan yr Ymgynghorydd Her.
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno papurau o'r cyfarfod a gynhaliwyd ar 8 Mawrth 2016 yn Hwlfordd ac i ystyried enwebiadau ar gyfer Pwyllgor gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru.

3.3.1 Mae CYSAG Gwynedd wedi ymaelodi â Chymdeithas CYSAGau Cymru ac y mae ei haelodau yn mynychu cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn rheolaidd.

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y cynrychiolwyr canlynol:

- XXXXXXX

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y sylwebyddion canlynol:

- Miss Bethan James – Ymgynghorydd Her GwE
- Mr Rheinallt Thomas

3.3.2 Darperir cynhaliath broffesiynol i GYSAG fel a ganlyn:

Mr Arwyn Thomas, Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
Mrs Mai Bere, Swyddogion Addysg sy'n gweithredu fel Clerc CYSAG
Miss Bethan James, Ymgynghorydd Her, GwE
Mrs Glynda O'Brien, Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu ac yn gweinyddu CYSAG ar ran Cyngor Gwynedd

Dylid cyfeirio ymholiadau at Glerc CYSAG, Adran Addysg, Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd LL55 1SH

3.3.3 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad CYSAG

Dosberthir copi electronaidd o'r adroddiad blynyddol i'r canlynol:

- Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru
- Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
- Arweinydd y Cyngor
- Cymdeithas CYSAGau Cymru
- Ysgolion Gwynedd

Darperir copi papur i:

- Aelodau CYSAG Gwynedd

3.4 Templed CYSAG Gwynedd ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

Rhesymeg

Rheolir Addysg Grefyddol yn lleol gan Gyngor Ymgynghorol Sefydlog ar gyfer Addysg Grefyddol (CYSAG). Mae'n cynnwys tri phwyllgor: cynrychiolwyr prif draddodiadau crefyddol yr ardal, cynrychiolwyr athrawon a chynrychiolwyr yr awdurdod lleol. Prif swyddogaeth CYSAG yw, 'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a))

Cred **CYSAG Gwynedd** y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol gan obeithio y bydd y canllawiau sy'n dilyn yn galluogi penaethiaid i gefnogi CYSAG yn ei dyletswyddau.

Yn y gorffennol, mae **CYSAG Gwynedd** wedi monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- adolygu adroddiadau arolygu ESTYN;
- dadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- cael adroddiadau rheolaidd gan gynrychiolwyr y gwasanaeth ysgolion/ymgynghorol lleol;
- gwahodd athrawon a phenaethiaid i rannu enghreifftiau o arferion da gydag aelodau CYSAG.

Nid yw Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN yn adrodd yn benodol at safonau Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae **CYSAG Gwynedd** felly yn awyddus i fanteisio ar y cyfundrefnau a'r arferion a ddefnyddir ar hyn o bryd gan benaethiaid ac athrawon wrth iddynt baratoi at y Fframwaith Arolygu newydd. Yng nghyfarfod **CYSAG Gwynedd** ar 9 Chwefror 2011 penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau.

Gofynnir yn garedig i ysgolion cynradd ac uwchradd gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn pan fydd ESTYN yn arolygu'r ysgol.

Manylion cyswllt:

Enw (Clerc CYSAG): Mrs Mai Bere

Cyfeiriad: Adran Addysg, Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1SH

Ers 2008, mae CYSAGau ar draws Cymru wedi mabwysiadu neu addasu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (APADGOS, 2008) fel eu maes llafur cytûn lleol. Mae aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol wedi croesawu'r cysondeb hwn ar draws Cymru gan eu bod wedi gallu cydweithio i baratoi canllawiau cyffredin i ysgolion a ChYSAGau. Mae amryw o GYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu cyfundrefn neu broses debyg i'r un a amlinellir yn y ddogfen hon.

Enw'r Ysgol:

Cyfeiriad:

Addysg Grefyddol							
Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?							
<ul style="list-style-type: none"> • Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion. • Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad. 							
<p>Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1, Maes Llafur Cytûn Lleol, Addysg Grefyddol, Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011), Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011), Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009), Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013), Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr CBAC.</p>							
Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu							
Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl							
Materion i gael sylw							
Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?							
<ul style="list-style-type: none"> • Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir. • Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel. • Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2. • Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol). 							
<p>Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.1 a 2.2, Maes Llafur Cytûn Lleol, Addysg Grefyddol, Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011), Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011), Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009), Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013), Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr CBAC.</p>							
Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau							
Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl							
Materion i gael sylw							
Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Addoli ar y Cyd							
Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?							
Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?			Ydy	Nac ydy			
<p>Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2011), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).</p>							
<p>Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd</p>							
<p>Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd</p>							
Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Llofnod: (Pennaeth)
 Dyddiad:

3.6 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol

Beth mae'r tabl TGAU (cwrs llawn) yn dangos?

<p>Nifer yn sefyll</p> <p>B G Σ</p>	Dyma'r nifer o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi dewis dilyn cwrs TGAU llawn mewn Astudiaethau Crefyddol ac wedi sefyll yr arholiad eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
<p>% Rhagoriaeth</p> <p>B G Σ</p>	Dyma'r ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill A* neu A mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
<p>% L2</p> <p>B G Σ</p>	Mae'r amrediad o achrediaidau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cymhwyster Lefel 2 yn cyfateb i raddau A* i C mewn cyrsiau TGAU. Mae'r data yma felly yn dangos y ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill gradd A* i C mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr
<p>% L1</p> <p>B G Σ</p>	Mae'r amrediad o achrediaidau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cymhwyster Lefel 1 yn cyfateb i raddau A* i G mewn cyrsiau TGAU. Mae'r data yma felly yn dangos y ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill gradd A* i G mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr
<p>Sgôr cyfartalog y pwnc</p> <p>B G Σ</p>	Mae pob gradd yn gyfwerth â 6 phwynt. Mae gradd A* felly yn gyfwerth a 58 pwynt a gradd C yn gyfwerth â 40 phwynt. Mae cyfanswm pwyntiau'r disgyblion yn cael ei rannu (\div) gan y nifer o ddisgyblion sydd wedi sefyll y pwnc yn yr ysgol. Mae'r data yma felly yn dangos sgôr cyfartalog y bechgyn a'r genethod mewn Astudiaethau Crefyddol yn yr ysgol ac yn y sir. Mae'r symbol Σ yn cynrychioli'r cyfanswm o'r ymgeiswyr

Beth mae'r tabl TGAU (cwrs byr) yn dangos?

<p>Nifer yn sefyll</p> <p>B G Σ</p>	Dyma'r nifer o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi dewis dilyn cwrs TGAU byr mewn Astudiaethau Crefyddol ac wedi sefyll yr arholiad eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
<p>% Rhagoriaeth</p> <p>B G Σ</p>	Mae'r amrediad o achrediaidau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cyrsiau byr yn cyfrannu 10% o bwytiau i'r trothwy Lefel 1 a Lefel 2. 29 pwynt yw gwerth A* mewn cwrs byr.
<p>% L2</p> <p>B G Σ</p>	
<p>% L1</p> <p>B G Σ</p>	
<p>Sgôr cyfartalog y pwnc</p> <p>B G Σ</p>	Mae pob gradd yn gyfwerth â 6 phwynt. Mae gradd A* (cwrs byr) felly yn gyfwerth a 29 pwynt a gradd C yn gyfwerth â 11 pwynt. Mae cyfanswm pwyntiau'r disgyblion yn cael ei rannu (\div) gan y nifer o ddisgyblion sydd wedi sefyll y pwnc yn yr ysgol. Mae'r data yma felly yn dangos sgôr cyfartalog y bechgyn, genethod a chyfanswm y grŵp dysgu mewn Astudiaethau Crefyddol yn yr ysgol ac yn y sir.

3.7 Cynllun Gweithredu CYSAG Gwynedd 2015-16

Adroddiad Blynyddol CYSAG Gwynedd 2014-15	Camau Gweithredu 2016-17 ALI (Awdurdod Lleol) BJ (Ymgynghorydd Her) AC (Aelodau CYSAG)	Tystiolaeth	Deilliannau	
Datblygu arweinyddiaeth dda ym maes addysg grefyddol ac addoli ar y cyd	<ul style="list-style-type: none"> Cynnal gweithdy tymhorol i gydlynwyr AG (BJ) Cyflwyno amserlen a threfn hunan arfarnu (ALI) Craffu ar adroddiadau hunan arfarnu ysgolion a rhannu'r prif negeseuon yn yr adroddiad blynyddol. 	<ul style="list-style-type: none"> Canllawiau hunan arfarnu Amserlen a threfn hunan arfarnu. Adroddiadau Hunan arfarnu'r ysgolion Cofnodion CYSAG Gwynedd 	<ul style="list-style-type: none"> Bron bob un ysgol wedi cyflwyno hunan arfarniad o safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd erbyn Haf 2017. CYSAG wedi paratoi adroddiad crynoddol tymhorol a blynyddol o safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. 	
Dyfodol Llwyddiannus (Argymhellion Donaldson) ac Addysg Grefyddol	<ul style="list-style-type: none"> Cynrychioli Gwynedd mewn unrhyw drafodaethau cenedlaethol parthed datblygu'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu (ALI+ BJ + AC) Cyfrannu at drafodaethau lleol er mwyn cynllunio profiadau dysgu yn ymateb i'r Maes Llafur Cytun ag egwyddorion 'Dyfodol Llwyddiannus' (BJ+ALI+AC) 	<ul style="list-style-type: none"> Cofnodion CYSAG Gwynedd Gohebiaeth a chanllawiau CYSAG Gwynedd i ysgolion. Enghreifftiau o arferion da 	<ul style="list-style-type: none"> Addysg Grefyddol yn cael ystyriaeth lawn wrth i ysgolion adolygu'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu. Y ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn dda neu'n well ym mhob ysgol. Safonau addysg grefyddol yn dda neu'n well ym mhob ysgol. 	
Cefnogi athrawon uwchradd wrth gyflwyno manyleb TGAU newydd.	<ul style="list-style-type: none"> Cefnogi athrawon uwchradd mewn unrhyw drafodaethau gyda CBAC neu gyda Chymwysterau Cymru. Cefnogi gwaith Arweinydd Rhanbarthol AG TGAU (Mefys Jones) Annog pob adran TGAU AG i fanteisio ar y cyfleoedd i gyfrannu at y cydweithio lleol (Gwynedd a Môn) a rhanbarthol. 	<ul style="list-style-type: none"> Cofnodion CYSAG Gwynedd Gohebiaeth a chanllawiau CYSAG Gwynedd i ysgolion. Enghreifftiau o arferion da 	<ul style="list-style-type: none"> Athrawon AG ac ymgeiswyr AG TGAU yn teimlo'n hyderus wrth wynebu'r fanyleb newydd. Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion uwchradd yn nodi bod safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer CA4 yn dda neu'n well; Canlyniadau TGAU Astudiaethau Crefyddol yn gyson dda neu'n well. 	
Hwyluso Addoli ar y Cyd o ansawdd	<ul style="list-style-type: none"> Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio a'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addolir ar y cyd o ansawdd. Annog ysgolion i wahodd aelodau o GYSAG Gwynedd i fynychu sesiynau addoli ar y cyd 	<ul style="list-style-type: none"> Gohebiaeth i ysgolion Adroddiadau llafar aelodau CYSAG Cyfeiriadau tuag at addoli ar y cyd yn adroddiadau ESTYN 	<ul style="list-style-type: none"> Adroddiadau ESTYN yn nodi bod addoli ar y cyd yn dda. Pob ysgol yn cydymffurfio â'r gofynion statudol. Gwell dealltwriaeth ymhlith aelodau CYSAG o natur addoli ar y cyd mewn ysgolion. 	